

Byxesojuuzna Kommuniis (bolševigyydei) Paartiin ISTOORI

XURIAANGII KYIRS

BK (b) P-iin CK-ei Komitsiin redaakca doro. BK (b) P-iin CK-er haišaagdahan. 1938 on

OROSOL

Byxesojuuzna Kommuniis (bolševigyydei) Paarti bolbol yngerhen zuunzilei 80-aad onuudta Rossiido bil bolhon, tyryyslin bagaxanuud marksliis kryzooguud ba gryppenyydhee exileed, myneē xydelmerišen ba tariaasanaai delxei deerexi tyryyslin socialiis gyreniiji xylberileke baigaa, bolševigyydei aguu jixe paarti xyrtter uta udaan ba aldarta zamlji jabaza garhan baina.

BK(b) P bolbol revolyyiciin urdaxi Rossiido xydelmerišen xydeleēni yndehe huuri deere, xydelmerišen xydeleēni barisa xeze, tereende socialiis soznaani oruulhan, marksliis kryzooguud ba gryppenyydhee urgaza garaa. BK(b) P bolbol marksliiz-leniniizmiin revolycioonno hurgaaliiji xylberileke baigaa, xylberileke bolgono. Tereenei voozdinaxadaa imperializmiin, imperialiis dainuudai ba proletarska revolycienyydei epooslin šine ysoovinuud soo Maarksai ba Eengelisei hurgaaliiji saasans xygyzylze, tereeniiji šine šatada yrgehen baina.

BK(b) P bolbol xydelmerišen xydeleēni dotorxi zize byryaazna paartinuudai—eseerinydte (byri tyryyn tedeenei urdaxid—naroodniguudai), menševigyydei, anarxiistnuudai, zyhen byriin byryaazna nacionaliistnuudai, myn paartiin dotor—menševistske, opportunist teceeninydte—trockiistnuudai, buxaarincanuudai, nacional-ykloniistnuudai ba biše biše antileeninske gryppenyydei temesehen revolycioonno temesel soo urgahan ba byxezehen baina.

BK(b) P bolbol xydelmerišen angliin byxii daisadai, azalsadai byxii daisadai—pomeešigyydei, kapitalistnuudai, kulaaguudai, vreditelnyydei, špionnuudai, kapitaliis xyreeleigliin byxii xylehensetel temesehen revolycioonno temesel soo byxezehen ba xatuuzahan baina.

BK(b) P-iin istoori bolbol gurban revolycienyydei: 1905 onoi byryaazna-demokratišeske revolyciin, 1917 onoi fevralda bolhon byryaazna-demokratišeske revolyciin ba 1917 onoi oktaabrda bolhon socialiis revolyciin istoori myn.

BK(b) P-iin istoori bolbol carizmlii unagaahanai, pomeešigyyd ba kapitalistnuudai zasagiji unagaahanai istoori, grazdaanska dainai yjede gadaadiin zebsegte interveenciiji butasoxihoni istoori, manai onoi soo Soveed gyreniiji ba socialiis oobšestvlii baigululhanai istoori myn.

BK(b) P-iin istoori yzgelge bolbol manai oronoi xydelmerišen ba tariaasadiiji socialiizmiin tyles temeselei oopedoor bajazuulna.

BK(b) P-iin istoori yzgelge, marksliiz-leniniizmiin byxii daisadai, azalsadai byxii daisadai temesehen manai paartiin temeselei xydelmerišen yzgelge bolbol bolševizmiin šudalaxa jabadalda tuhalaxa ba politišeske heremziiji deeselylyke baina.

Bolševig paartiin gerolikeske istoori yzgelge bolbol obšestvenne xygeltiin zakoonuudai ba politišeske temeselei znaai laar, revolyciin xydelegše xysenydte zuaanaar zebseglene.

BK(b) P-iin istoori yzgelge bolbol Lenin—Stalinai paartiin aguu jixe xeregi eseei ilaltada, byxii delxei deere komunistiizmiin ilaltada etigexe jabadaliiji byxezylyne.

Ene knige xadaa Byxesojuuzna Kommuniis (bolševigyydei) Paartiin istoori xuriaangiigaar bişeglen xelene.

BYLEG I

ROSSIIDO SOCIAAL-DEMOKRATIŠESKE XYDELMERIŠENEI PAARTIJI BAIGULXIIN TYLŌŌ TEMESEL.

(1883—1901 ONUUD).

1. ROSSIIDO KREPOSTNEI ERXIJI BOLIULGA BA PROMIŠLENNE KAPITALIZMIIN XYGEZELTE. MYNŌŌNEI PROMIŠLENNE PROLETARIAADAI BII BOLOLGO. XYDELMERIŠENEI XYDELOŌNEI TYRYYSIIN ALXANUUD.

Caarska Rossiid bolbol kapitaliis xygeltiin zamda, biše oronudhaa xozom orohon baina. Yngerhen zuunzilei 60-aad onuud boltor Rossiido faabrikanuud ba zavooduud ton yseen baigaa hen. Dvoriaan-pomeešigyydei krepostnišeske azaxii dillenxi baigaa. Krepostnei stroin baixada promišennošt bolbol johtoligoor xygeze argayl baihan jym. Sylēte biše krepostnei azal xadaa xydeē azaxiida azalai bytēse багаар ygedeg hen. Ekonomikšeske xygeltiin byxii jabasani krepostnei erxiji ygel xexe jabadalda tylixze baigaa. Krimiske kampaniini yjede sereget diidelgeer xysegi bogodohon ba pomeešigyydei esergy, tariaasanaai „byyntnydeer“ soşor mogduulagdahan caarska pravitelstvo bolbol 1861 ondo krepostnei erxiji boliululxa baatal bolhon baigaa.

Zygeer, krepostnei erxiji boliululhanai hyyldesji, pomeešigyyd bolbol tariaasadiiji daralagiji yrgelzelylyheer baigaa. Pomeešigyyd bolbol urdan tariaasadaai edleze baihan gazaraal jixesig xubiin „yolelelgin“ yjede tedeenee esxen talahza, bulaan abza, tariaasadiiji tonozo baigaa. Ene xubi gazaraa tariaasad „otreezke“ geze nereldeg boloo hen. Oehediige „syloelylyhenel“ tyles pomeešigyydte xojor milliiaard šaxuu tyxerig tyleshe tylexiin tariaasadiiji baalahan baigaa.

Krepostnei erxiji boliululhanai hyyld tariaasad bolbol pomeešigey gazariiji ton xynde xyşer ysoovloor arendovaalxa baatal bolhon baigaa. Arendiin tyles abxa myngen tylerberheē gaduur, pomeešigey bolbol tariaasadiiji pomeešigey todorxoi tooto gazariiji tariaasanaai zebseggydeer ba moridor miin azallaxiyn yseen biše baaladag baigaa. Ene xadaa „otrabotka“, „baaršcina“ geze nereldegdegen hen. Jixenxi uşarta tariaasan bolbol gzarar arendiin tyles pomeešigey urgasa-haa oerlingeē urgashin xaxadain xemee soo natuuraar tyles baatal baidag hen. Ene xadaa „ispolny“ xydelmeri geze nereldegdegen hen.

Tilme uşarhaa krepostnei erxii baixa yjlin baidal tere şigeeree şaxuu ylyhen ba jyre ilgaans xadaa myneē tariaasan bolbol bejeere sylēte bolhon, tereeniiji ed şingter xudal-daza gy, al xudaldan abza bolxoyi bolhon baigaa.

Pomeešigyyd bolbol geegdenxi tariaasan azaxiin hyyliin şime şyyhiiji tonuulal eldeb janziin arganuudaar (arende, ştraaf) şaxan gargaza baigaa. Tariasanaai gol maassan pomeešigyydei daralaltahaa bolzo oehediingeē azaxii haizaruulxa argayl baigaa hen. Iimehee, revolyciin urdaxi Rossiido, xydeē azaxiin tuilal geegdel xadaa olon daxin urgasy, ylyxelen baidalda xygeze baigaa.

Krepostnišeske azaxiin ylegdelnyy, tariasanaai azaxiin doxoodnosthoon yseen biše uşarta xeterze gardag, pomeešigyydte tyles aibaxar jixe uşarta tatarinuud ba tyleshenel tylerberinyd bolbol tariaasan maassanuud ygyrylyze ba xohoruulxa, tariasadiiji xylehenei azal bederegede dereev-

nihee baalan gargadag baigaa. Tedener faabrikanuud ba zavooduudta oşodog hen. Fabrikanuud ynegyi xydelmeriin xyse abdag baigaa. Caars, kapitalistnuud, pomeešigyydiiji arşadag ba azalsadta esergy, ekspluatirovelegdeşedte esergy ispraav-niguudai, uriaadniguudai, zandaarmanuudai, policiinixidei, ştraazniguudai byxeli aarmi bolbol xydelmerišen ba tariaasadaai deerens baidag hen. 1903 on boltor bejin xeheelte geze baigaa. Krepostnei erxiji zygeer boliululhan baişajji, tariasadiiji ton baaxan gemiin tyles, uşalgata tatarinuudiji tylesyyn tyles şab-xuuraar niurgilin soxidog baigaa. Polica ba xasaguud bolbol xydelmerişediji, ilangajaa, fabrikaantnuudai tyrligede teseze jadaad, xydelmerişedei xydelmerişeg zogsomon baigaa ştaacka-nuudai yjede soxidog hen. Caarska Rossiido xydelmerişeg ba tariasad politišeske jamarşji erxenydgy baigaa. Caarska samoderzaavi bolbol aradai ton xoroito daisaniin baihan jym.

Caarska Rossiid bolbol araduudai tyrme baigaa. Caarska Rossiin orod bişe olontooto naroodnostnuud bolbol tonşji erxenydgy baidag ba sag yrgelze eldebeer doromzoluulxa, bahamzaluulxa baidag hen. Caarska pravitelstvo bolbol nacionalaana oblastnyuudai yndehe naroodnostnuudiji doo-doraasa bolgon xaraxiji orod aradzoniji hurgadag, tede yndehe naroodnostnuudiji „busatyrelti“ geze oficialna nereledeg, tedererte soo yzeze ba duragygeer xandaxa jabadaliiji xymyzylydge baigaa. Caarska pravitelstvo bolbol nacionalaana roozn, nege aradlin nygeēdede traavli xelgiiji, jevreiske pogroomuudiji, Zakavkazda tataaro-armiaanska xiudaldaa organizovaalxa jabadaliiji soznaatelnar yydhen jabululxa baigaa.

Nacionalaana oblastnyuudai byxii gy, al byxii şaxuu gyrenei tuşalnuudiji orod cinoovniguud ezelse baigaa. Ycredeeni-nydte, sydydydte byxii xeregydiin orod xelen deere jabulagdadag hen. Nacionalaana xelenyde deere gazeedyd ba knigenydydiji, xelen gargalga xormzologdohon, hurguulnuudai tyrelxi xelen deere hurxiin xormzologdodog baigaa. Caarska pravitelstvo bolbol nacionalaana klytyryin al byxii yzegden garalgiji bazuun daraxa geze oroldodog, orod bişe nacionalaana oblastnyuudiji xyşer „orod bolxoxo“ politiika jabuladag hen. Carizm xadaa orod bişe araduudai palaac ba zaboogso bolzo vestypaaldeg hen.

Krepostnei erxiji boliululhanai hyyler Rossiido promišenne kapitalizmiin xygelte bolbol ene xygeltiiji barin haatuulxa baihan, krepostnišeske ylegdelnyydei bi baişajji haan, nelieed tyrgeneer jabahan baixa jym. 25 zil soo, 1865 onho 1890 on boltor, miil gansaxan tomo faabrikanuud, zavooduud ba tymer xargiinuud deere xydelmerişedei too 706 miingahaa 1.433 mianga xyrtter olon bolhon geze gy, al xojordaxin haa ylyyde olşorohon baina.

Rossiido kapitaliis tomo promišennošt 90-eed onuudta yşee tyrgeneer xygedeg boloo hen. 90-eed onuudai eseste Jevropeiske Rossiin gansaxan 50 gybeerninydxi tomo faabrikanuud ba zavooduud deere, xadin promišennoštde, tymer xargiinuud deere xydelmerişedei too 2.207 mianga xyrtter ba byxii Rossiido haa—2.792 mianga xyrtter urgahan baina.

Ene xadaa, jixenyd kapitaliis predpriiatinuud deere oerlingeē niagta zagsaalaarşji, myn oerlingeē bojevoi revolycioonno şanaraarşji boloo haa, krepostnei yjin faabrikanuudai xydelmerişedhe ba zixexen, kustaarna ba bişe eldeb promišennoštii xydelmerişedhe yndeheerē ilgaatai, myneēnei promišenne proletariaad baihan jym.

90-eed onuudai promišenne debzelte bolbol egeen tyryyn tymerxargin xysezelte barilgatai xolbootoi baigaa. Arbanzil soo (1890—1900 onuud) 21 miingahaa ylyy viorst şine tymerxargin zamuud baigulagdaa hen. Tymer xargiinuudai, aibaxar jixe tooto metali (reelşnyyde, parovoozuudta, vagonuudta), byri ylyy jixe tylix, şuluu nyryhen ba neeft xereglegeze baigaa. Ene deereheer metaliyrgi ba tylişin promišennošt xygeē hen.

Byxii kapitaliis oronuddaxidal adli, myn revolyciin urdaxi Rossiido promišenne debzeltiin zilnyy bolbol promišenne krlizisnyydei, promišennoštiiin zastoin zilnyydeer helgedegde baigaa, edens xadaa xydelmerišen angda xynde xyşer soxilo bolzo, xedii zuu miingad xydelmerişediji xydelmeriydelgede ba xohorolgodoo orulxa baihan jym.

Krepostnei erxiji boliululhanai hyyler Rossiido kapitaliizmiin xygelte nelieed tyrgeneer jabaza baigaşji haan, zygeer, Rossiid bolbol oerlingeē ekonomikšeske xygeltēereē, bişe kapitaliis oronudhaa ton geegdeze baigaa. Aradzonoi aibaxar olonxins xydeē azaxiiji yşee erxileze baigaa. „Rossiido kapitalizmiin xygelte“ geh-n oerlingeē suuta knige soo Lenin bolbol 1897 ondo jabulagdahan, aradzonoi bygedemitiin bişeglin şaxala clifrenydydiji bişeze xaruulhan baina. Jyy baigaa gexede, byxii aradzonoi zurgaanaibn tēban xubi şaxuuns xydeē azaxiiji erxileze baihan, aradzonoi zurgaanaibn oroidoo nege xubi şaxuun tomo ba zixexen promišennoštde, xudaldaanda, tymerxargin ba uhan traansportodo, bariga deere, ol monodoni azallaganuud deere ba geze meteselenē azallaza baihan baigaa.

Ene xadaa, Rossiid bolbol, tereen dotor kapitalizmiin xedii xygeltēte, baihan bolşoji, agraarna, ekonomikšeske talaraa geegdenxi oron, zizebyryaazna oron baigaa geze gy ali dotoron yşee zize-ymsete, bagabytēmetel jedinolične tariaasan azaxii bulimtarangi baihan, tilme oron bahiijins xaruulna.

Kapitalizmiin xygelte gansaxan goorodto bişe, myn baha dereevide jabahan baina. Revolyciin urdaxi Rossiin ton olontooto ang bolxo tariaasan bolbol zadaran unaza, sloinuud bolon xubaagdaza baigaa. Dereevide ylemze zaziitočna tariasadhaa kulaacka verxyşke, dereveenske byryaziti ilgaran garxadan, xarin nygeē talataa, olon tariasad ygeireze, tariaasan ygeitinydte, dereveenske pravitarinar ba xaxad pravitarinar too olşorozo baigaa. Dunda tariasadaai toon xadaa zil byride yşeerdeg hen.

1903 ondo Rossiido 10 milliion şaxuu tariaasan dvoornuud toologdoo baigaa. „Dereveenske ygeitelerie“ gehen oerlingeē broşura soo Lenin bolbol ene tooto dvoornudhaa gurbaxaxad milliionhooyseen bişe dvoornuudniin morigi tariasad baina geze toolohon baigaa. Ede torşji ygeitē tariasasan dvoornuud, jyre jixe bişexen xehg gazar deere tarilga xeed, bişe gazaraa xadaa kulaaguudta tuşaan ygeze, xarin oehedeē xylehenei azalda garza oşodog baigaa hen. Oehediingeē polozeener tonşji ygeitē tariasad bolbol proletariaadta rga dyterxi baigaa. Lenin xadaa tedereniiji dereveenske pravitarinar geze gy, ali xaxd proletariaar geze nereledeg hen.

Nygeē talahaa, (bygede 10 milliionhooy) nege xaxad milliion bajan, kulaacka tariaasan dvoornuud xadaa byxi tariasanaai tarilgiin xaxaciijins gartaa abhan baigaa. Ene tariaasan byryaziti bolbol ygeitenydydiji ba dunda tariasaniiji xaxan tyrix, biraaguud ba ydereer xydelegdegi xyşer xylehine mylzeze, xydeē azaxiin kapitalistnuud bolon bajazaza baigaa.

Yngerhen zuunzilei 70-aad ba ilangajaa 80-aad onuudta Rossiido xydelmerišen ang bolbol herize exih-n ba kapitalist-

nuudtai temesel jabuulhan baina. Caarska Rossiido xydelmerişedei polozeeni jaşagyi xynde xyşer baigaa hen. 80-aad onuudta faabrikanuud ba zavooduud deere xydelmeriin ylyy 12 ½ qaashaa бага bişe baigaa hen, xarin tekstilne promišennoštde 14—15 qaas xyrdag baihan jym. Exenerei ba xygede azaliiji ekspluatacalalga yrgeneer xereglegeze baigaa. Xyged xadaa, naha xygeşed xedii qaas xydelmeriledeg hem baided şineen qaas xydelmeriledeg, tilgeed myn exenerei ad huraggyi бага zaarabctna xylehe atdag hen. Zaarabctna xylehen xemgy bagaxan baigaa. Xydelmerişedei jixenxi xubi 7—8 tyxerig abdag hen. Metali bolbosoruulan azalladag xylehe zavooduud deere ton ynder xylehetei xydelmerişed radaa 35 tyxerigheē jixe bişiji atza baigaa. Azalai jama xamagaalga geze baigaşji, enens xydelmerişedei maassan gemtēxe ba yxex jabadalda xygedeg hen. Xydelmerişed raxovani baigaşji, medicinske tuhalama gansal tyles ygedeg hen. Bala baidalai ysoovinuud aibaxar xynde xyşer baigaa. Bişixan „kamoorakanuudta“, xydelmerişed nuudta tus byriin 10—12 xynynd bairaldag hen. Fabrikanuud bolbol xydelmerişedei toosojins xudalaar xedeg, gabadaxin ynetgeer ezenei laavkanuudhaa produukt abxuulhaaladag, xydelmerişediji ştraafdaa zergeer tonodog baigaa.

Xydelmerişed bolbol oehed xoorondoo xelsedeze, oehed geē teseşgei baidalai haizaruulxin tuxai faabrikin ba voodoi ezence eritenydydiji zyşēed xedeg hen. Tedener xydelmerişeg xajaza orxigox geze gy, ali ştaacka ba zabastoka sonoxodog baigaa. 70-aad ba 80-aad onuudaxi tyryyn zabastokanuud xadaa xemgy jixe ştraafuul, xuuralga, xydelmerişedei xyleheneibn toosoo xelgede mexeldeg, azalai segal tili doosons buulagdag deereheer jyre bolzo gardag hen.

Teseze argaa baragdahan xydelmerişed bolbol tyryyslin bastoovkanuudai yjede zarimdaa maşinanuudiji ebdeged, ştraafna ger baihanuudai şilnyydein teheldeg, ezenei laavkanuud ba kantoornuudniin ebden handagdag baihan jym.

Tyryy xydelmerişed bolbol, kapitalistnuudai amzaltalga temesexe jabadalda organizaaca, xeregeti baina geze olgon exilhen baina. Tiin xydelmerişenei sojuuzuud yzegde boloo hen.

1875 ondo Odeesside „Xydelmerişedei Jyzynerossiiska sojuz“ organizovaalagdahan baina. Ene xydelmerişenei tyryyslin organizaaca bolbol 8—9 hana soo togtozo baigaa hen, hyyler caarska pravitelstvo butasoxiulhan baigaa.

Peterbyryde 1878 ondo „Orod xydelmerişedei seeverne Kjuuz“ organizovaalagdahan ba tereeniiji ştoliaar Xaltuuri şlesars Obnoorski gegşed tolgolion baigaa hen. Oerlingeē rigoor sojuuz bolbol Barunai¹⁾ social-demokratišeske xydelmerişenei paartinuudai nillen xamaadaxa jym geze, sojuuzai programma soo xelgedehen baigaa. Tus sojuuz daa socialiis revolyciye jabuulxa—tonşji spravedliivo hisroir bolxo, gyrenei baihan politišeske ba ekonomikšeske ştraaf unagaan helgylyxe“ gehen eseei zorilgo tabihan baigaa. Sojuuzai organizaatornuudai negen—Obnoorski gedeg nege şdli sag soo xiliin saana baiza, tendee marksiz social-demokratišeske paartinuudai ba Maarksai xyltēze baihan, I-lime nacionalaai azalabulgalataniislan baigaa. Enens xydelmerişedei seeverne sojuuzai“ programma oerlingeē saraa oruulhan baina. Ene sojuuz bolbol aradai tulada politišeske sylē ba politišeske erxenydydiji (ygin, xebina suglaa xexe erxiin geze meteselen sylēnyyde) dala abagiiji oerlingeē olrin zorilgo bolon tabihan baigaa. Piriin eritenydeibn toodo myn baha xydelmeriin yde jo xizarlagla orolşohon baixa jym.

Sojuuzain şleengyydei too 200 xyn bolhon ba myn tala şineen soşyivstveleşener baigaa hen. Sojuuz bolbol xyde e rigeđi ştaackanuudta xabaadalsaza exilhen baixa ba teder xytelberiledeg baigaa. Tiin caarska pravitelstvo ene xydelmerişenei sojuuzi baha butasoxihon baina.

Tiigebeşji, xydelmerişenei xydeleēn, ulam şine ba şine oronnuudiji xabaaduulan abza, urgan yrgelzelheer baigaa, 80-aad onuudta olon tooto ştaackanuud boloo hen. Taban oron tosoo soo (1881—1886 onuud) bastovaalhan 80 miangan xydelmerişedei 48-haa ylyy ştaackanuud bolhon baina.

1885 ondo Oreekove—Zyyjevte Moroozovoi faabrika delbereze garhan jixe ştaacka bolbol revolycioonno xydeleēni istoorido ilangajaa jixe udxaşanartai baihan jym. Ene faabrika deere 8 mianga şaxuu xydelmerişed xydelmerileze baigaa. Xydelmerişne ysoovi yder byri muudaxa baigaa hen gebel: 1882 onho 1884 on boltor zaa abotna xal hen taba udaa xahan buulagdahan ba tiixe zuura 1884 on şen gargalgan negen doro dyrbenei nege xubi dooşo xolhon geze gy, ali 25 procent xahagdahan baina.

Gebeşji, tereenhee gadana faabrikaant Moroozov ştraafuul xydelmerişediji zoboozo baigaa. Xydelmerişed olhon tooto tyxerig byriheens ştraaf geşe geze fabrikaantiin tulul 30-haa 50 myngen xyrtter bulaan abdag baihanlin, ştaacka hyyde bolhon sydd deere elryylegeđen baigaa. Xydelmerişed xadaa ene tonuulgahaa teseze jadaad 1885 onoi janvar da ştaacka sonoxohon baixa jym. Ştaackanb erteenhee orgolizovaalga baigaa. Ştaackiiji tyryy xydelmerişen Plootr Molojeenko xytelberilehen baina, tere xadaa urda teen „Orod xydelmerişedei seeverne sojuuzai“ çleen baihan ba revolycioonno oopedoi bolonxoi xyn baigaa. Ştaackiin urdatee Molojeenko bolbol busad ylemze soznaatelnar ştaackanuudai xaritari, fabrikaandta xede xeden eritenydydiji xelseze xoxioogood eni enee xydelmerişedei niuusa soveşani deere batalahan baihan.

Xydelmerişed xamagai tyryynde tonuulta ştraafuudiji xilaa sooxiiji erlee hen.

Ene ştaacka bolbol zebsegte xyşer daragdahan baina, şigil garan xydelmerişed arestovaalagdaza, tederhee xeden aidiin sydde ygeē hen.

Myn ene meteselen ştaackanuud 1885 ondo Ivaanov-neseenskedexi faabrikanuud deegyyr boloo hen.

Udaaxi zildens, xydelmerişenei xydeleēni urgaltahaa şormogdohon, caarska pravitelstvo bolbol ştraaf talakzakoon gargaxa baatal bolhon baigaa. Ştrafai myn nenyd bolbol fabrikaantiin karmaanda oroxo bişe, xarin xydelmerişed oehediin xereglede oşoxo johtoi geze, tere şarsji koon soon xelgedehen baigaa.

Moroozovski ba bişe ştaackanuudai ooped deereheer xydelmerişed bolbol organizovaanno temeselei jixe jymte ygedeg bolxo baihanaa tederer oigozo abhan baina. Xydelmerişenei xydeleēn xadaa oehediingeē dundahaa, xydelmerişen amartim interesiiji xatuu xamagaalga, şadabaritai xytelberileşenai organizaatornuudiji ilgan gargadag boloo hen.

Tiixe zuura, xydelmerişenei xydeleēni urgaltiin ynde abn deere ba baruun jevropeiske xydelmerişenei xydeleēni jaani doro Rossiido tyryyslin marksliis organizaacanuud nar guulagdaza exilhen baina.

¹⁾ Barunai-Baruun Jevroopiin (orşuulgaşadaai tailbar (Yrgelzeleliin 3-daxi niuurtu)

Y R G E L Z E L E L

ROSSIHO NAROONICESTVO BA MARKSIIZM.
KAAANOV BA „AZALAI SYLOOLELGE“ GEZE
EENEI GRYPPE. NAROONICESTVOTOI PLE-
NOVAI TEMESL. ROSSIHO MARKSIIZMIIN
DELGERELGE.

Marksis grypennydei bil bolxo xyrter Rossiho revoli-
yion xydelerliji, marksizmiin protivnigud baihan, na-
ligud jabuulza baigaa hen.

Ysliin orod marksis gryppe 1883 ondo bil bolxo yze-
gen. Ene xadaa, revoliyoonno jabuuligaa tyloo caars-
pravitelstvaa myxegdexede xiliin saana, garza oxoxo
bolhon. G. V. Plexaanov xiliin saana, Zenevede orga-
nalan, „Azalaisyloelgiin“ gryppe baihan jym. Eneen-
gryyn Plexaanov ooreo naroonig baigaa hen. Emigraa-
baixadaa marksizmtai tanilsa, Plexaanov bolbol na-
oicstvohoo halaza, marksizmiin ton ilgahan propagan-
bolhon baina.

Marksis marksizmiin delgeryylxe talaar „Azalai syloolel-
gryppe jixe xydelerli xehen baina. Ene gryppe bol-
Maarksai ba Eengelsi xydelerliinyd. „Kommuniis paar-
Manifest“, „Xylehenei azal ba kapital“, „Ytoopiho
kyrter socializmiin xyzelte“ ba bisenyidi orod xe-
deere orsuulza, tedenee xiliin saana xebled, Rossiho
aar taaadag bolhon baina. G. V. Plexaanov, Zasyulic,
alrood ba ene gryppiin bise xabaadagad bolbol myn
xede xeden zoxioolnuudiji biseze, tedene soogoo tedener
ksai ba Eengelsi hurgaaliji talbarilan oilguulhan, nauu-
cializmiin ideiji talbarilan oilguulhan baina.

Proletariaadai aguu jixe bagsanar Maarks ba Eengelsi bol-
socialistnar - ytopistnyidhee tad heergoe, socializm xa-
hanagsadai (ytopistnyid) hanaanaa abhan jymme bise,
myneonei kapitalis oobscstviin xyzeltiin xuxala re-
aadilni jym geze tyryylen talbarilza oilguulhan baina.
Postnei stroi xaijan geed unaa hem, tereen singi myn ka-
strolsi baha unaxa ba kapitalizm xadaa proletariaadiji
bolgolgooro ooreo oortee mogiliscigiliji baiguulna geze
er xaruulhan baina. Proletariaadai gansaxan angilin teme-
byryazilnariji ilaxa proletariaadai gansaxan ilalta bolbol
xylentiliji kapitalizmhaa, eksplyatacahaa xaxasuulan zai-
na baina geze tedener xaruulhan baina.

Maarks ba Eengelsi bolbol proletariaadiji oerlingee xyse-
lii soznavaalxa, oerlingee angilin intereesyidiiji sozna-
ba byryazilnariji eris temesl xexiin tulada negedex
alda hurgadag hen. Maarks ba Eengelsi bolbol kapitalis
gostviin xyzeltiin zakooniliji neehen ba kapitalis oobscst-
vigeze ba tereen sooxi angilin temesl xadaa kapitaliz-
malgada xyrgexe, proletariaadai ilaltada, proletariaadai
tuurada zalasagyi xyrgexe baina geze nauucna barimta-
doruulhan baina.

Kapitalai zasaghaa xagasan zaisaxa ba kapitalis ymsliji
estvenne ymse bolgoxo geese miirne johoor bolosogyi,
liji xydelerliisen angil bolbol gansaxan le, byryazilnari-
gy revoliyoonno xyserxeliiji xereglen jabuulxa johoor,
Maarska revoliyoonno johoor, oerlingee politiceske gos-
tvo - proletariaadai diktatuuriiji togtoon baiguulxa jo-
tuulaza sadaxa baina, tere proletariaadai diktatura xadaa
yataaturnuudai esergyyseltiiji daraxa ba shine, angigy ko-
nis oobscstviiji baiguulxa johotoi geze Maarks ba Een-
gurgahan baina.

Marksislenne proletariaad bolbol ton revoliyoonno myn ba
eenei kapitalis oobscstviin ton tyryy angil bolno, usaran,
xan iime angil bolxo proletariaad xadaa kapitalizm
duragyi xysenyidiiji oerlingee toiruulan sugluulza ba ka-
duragyi styymedelgede tedenerliji xytelen jabaza sadaxa
geze Maarks ba Eengelsi hurgahan baina. Zygoer xu-
miriliji ilaxa ba angigy shine oobscstvo baiguulxin tula-
proletariaad bolbol oerlingee xydelerliiseni paartilai bai-
hotoi, eneeniin Maarks ba Eengelsi bolbol kommuniis
geze nerelehen baina.

Maarksai ba Eengelsi xelnyyidiiji taraaxa jabadaliiji xa-
stin tyryyslin orod marksis gryppe, „Azalai syloolel-
plexaanovska gryppe le erxilen jabuulhan baigaa
azalai syloolelgiin“ gryppe bolbol social-demokratiices-
deloenei Rossiho ysoe ygei baihan, tere momente
silmiin tugilji xiliin saana orod xebled yrgen tun-
dhan baina. Ene xydeleende zamilji xamagat tyryyn
qiceske ba ideine tabiza garxa xuxala baigaa. Tere
marksizmiin ba social-demokratiiceske xydeleoniiji
xyrylxe zam deere glaavna ideine haad tybegilni xadaa
ere tyryy xydelerliisen ba revoliyoonno nastroojenno
eengeliin dunda bulimtarangi baigaa narooniceske yzel-
baihan jym.

Rossiho kapitalizmiin xygzexetei xamta xydelerliisen angil
organizovanno revoliyoonno temeselde sadabarital
tyges tyryy xysen bolzo baigaa. Zygoer xydelerliisen
ton tyryy rooliliji naroonigud oilgodoggyi hen. Glaavna
revoliyoonno xysen bolbol xydelerliisen angil bise, xarin
xysen bolxo jym, caarb ba pomeesciglyydel zasagiliji mil
arataasana „byyntnyid“ unagaaza bolno geze orod
gndigud toolon endyrydeg baigaa. Naroonigud bolbol
xelerliisen angil geesliji mededeggyi ba xydelerliisen angil
muzgylgeer ba tereenei xylberigylgeer gansal tariaasad
ri carilzmiin ba pomeesciglyydeli ilaza sadaxagyi jym ge-
rodoggyi hen. Xydelerliisen angil bolbol oobscstviin ton
revoliyoonno ba ton tyryy angil myn geze naroonigud oil-
gegyi baigaa.

Naroonigud bolbol caarska pravitelstvodo esergy teme-
tariaasadiiji bodoxiin hedelge tyryylen xehen baigaa.
Naroonigud revoliyoonno intelligeentne zaluuuud bol-
maasan janzaar xubalaad, deerevnde gardag baigaa,
re „arad soo“ orolgo geze, tere sagta xelasedeg hen.
deerehee, „naroonigud“ geze nere garhan jym. Tiigebes-
xan tedenerliiji dazaxa oxogoyi hen, jyyb gexede, tede-
naa myn tariaasadiiji johooror mededeggyi ba oilgo-
yilji baihan jym. Naroonigudai olonxins politcoor ares-
uulhan baigaa. Tiixeden naroonigud bolbol gansal
ingee xyseer, arad ygelgeer, caarska samoderzaavida
temeslele yrgelzelylxe geze siidehen baigaa, enenb
jy jixe scrijoozno alduunuuda xyrgoe hen.

soodna vooli“ geze narooniceske niuusa oobscstvo caa-
xaxa jabadalda beledxede boloo hen. 1881 onoi maar-
gende narodovoolconuud xadaa caarb II Aleksaand-
ombodon alaza sadahan baina. Tiigebesji, enenb aradta
tuha xyrgeggyi hen. Zarim tuxai niuuranuudilji alal-
maarska samoderzaavilji unagaaza bolxogoyi, pomeescigly-
liji ygelzeze bolxogoyi baigaa. Aluulhan caariin orondo
azal-III Aleksaandr bil bolhon ba tereenei balxada xy-
med ba tariaasad byri muu baidaltai bolhon baigaa.

ba tuxai alaga, indivyualna teroor xexe johoor ca-
temesexe geze naroonigudai silze barihan zam bol-
dyrelte ba revoliyodee xorotoi baihan jym. Indivi-
terooro politika bolbol aktivna „geroinuud“ ba
uudai“ poodvig xylleeze baihan, passivna „tolpaa“ ge-
noodiceske buruu teoorihoo yysxel abza garhan bai-
xe xuurmag teoorins xelaxedee, gansaxan zarim tuxai
garhan gansanegen xynnyd bolbol istooriilji xedeg bai-
xarin, maassa, arad, angil ba narooniceske pisaatel-
soo yzeze ypyyide johoor „tolpaa“ xadaa soznaatel-
organizovanno jabuulgada sadabarigyi, ene xadaa „geroi-
daxa mii hoxoroor jabaza sadaxa jym gedeg hen.

limehee, naroonigud bolbol tariaasada ba xydelerliisen an-
gilin dunda jabuulgada maassova revoliyoonno xydelerli-
heer arsan ba indivyualna terooro silzen orohon baina.
Naroonigud bolbol tere yilin tomo tomonuud revoliyoon-
nydei negen—Stepaan Xaltuurnilji revoliyoonno xydelerli-
senei sojuuz organizovaalxa xydelerliise zogsoozo byxlige-
ree teroor erxilen jabuulxin baalahan baina.

Naroonigud bolbol daralagadai angilin zarim tuxai ty-
leegsedilji alaxa zergeere, revoliyodee tuhagyi iime ala-
gaaraa tus angil temesexe jabadahaa azalsadai anxa-
liiji hamaaruulza baigaa. Tedener xadaa xydelerliisen angilin
ba tariaasana revoliyoonno iniciativai ba aktivnostilijn
xyzeltiiji toormozlozo baigaa.

Naroonigud bolbol xydelerliisen angilin, revoliyodee
tereenei xylberilxii roolijoo oilgozo abxa jabadaldan haad
xeze ba xydelerliisen angilin bejee daanxai paarti baiguul-
giji haatuulan bariza baigaa.

Naroonigudai niuusa organizaaca caarska pravitelstvoo
butasoxiulhan baigaaji haanb, narooniceske yzelnnyd re-
volyoonno nastroojenno intelligeentil dunda yni udaan
barigada baigaa hen. Naroonigudai ylegdelnyy xadaa Ros-
siho marksizmiin delgerelgede yserxen esergyysese, xylde-
merliisen angilin organizaacada haad xeze baigaa.

limehee Rossiho marksizim bolbol zyxben naroonicesvotoi
temesl soo urgaza ba byxexeze sadaxa baihan jym.

„Azalai syloelgiin“ gryppe bolbol naroonigudai endy-
relte yzelnnyde esergy temesl delgeryylen jabuulza, na-
roonigudai hurgaal ba tedeenei temesle arga bolbol xy-
delerliiseni xydeleende jamar xoro xyrgexe baihiijn xaruulhan baina.

Naroonigud xadaa oehediige socialisinar geesebdi ge-
ze xedil nereledag baigaaji haanb, naroonigudai yzelnnyd
nauucna socializmtai jamarji jyxenli negedex jymegyi
baina geze, Plexaanov bolbol naroonigudai esergy zoriu-
lagdahan, oerlingee xydelerliinyd soo xaruulaa hen.

Anxa tyryyn Plexaanov xadaa naroonigudai endyrelte
yzelnnyde marksis kritike ygehen baina. Narooniceske
yzelnnyde mergen soxiltonuudilji xexetejee xamta, Plexaa-
nov bolbol negendoro marksis yzelnnydiiji ton hanaar arsa-
laigilji delben jabuulaa hen.

Plexaanov xatu sanga soxilo ygehen, naroonigudai gol
endyrelte yzelnnyd jym gehen usartai baigaab?

Negede, Rossiho kapitalizm bolbol „slycaine“ yzegdel myn,
tere xadaa Rossiho xyrgexe ygel, tilme bolxolooro, myn
proletariaadsi urgaxagyi ba xygzexegyi baina geze naroon-
nigud batalagad baigaa.

Xojorto, naroonigud bolbol xydelerliisen angiliji re-
volyyodee tyryy angil bolno geze toolodoggyi hen. Tedener
socializmiin proletariaad ygeigee tuulaxa geze hanadag ba-
gaa. Glaavna revoliyoonno xysen xadaa intelligeent xyl-
telyylen, tariaasan ba tariaasana obscina bolno geze naroon-
nigud toolodog baihan ba ene obscina bolbol socializmiin
yndehe huuri ba zarodee geese geze tedener xaradag baigaa.

Gurbada, xyntyreltenei istooriin byxli jabasiji xaradag en-
dyrelte ba xoro yel naroonigudai baihan jym. Oob-
scstviin ekonomiceske ba politiceske xyzeltiin zakoonu-
diiji tedener mededeggyi ba oilgodoggyi baigaa. Ene talaaraa
tedener ton geegdenxi xynnyd baigaa. Tedeneri hanadagaar
xadaa, istooriilji anginuud ba angilin temesl xedeg bise, xa-
rin miin zarim tuxai ton ilgahan ličnostnyy—„geroi-
nuud“ xedeg, tilxede maassa, „tolpaa“, arad, angil bolbol tedeniiji
hoxoroor dazaxa jabaxa usartai bolno.

Naroonigudai esergy temesexe ba tedeneriiji eliryylxe
zuuraa, Plexaanov bolbol xede xeden marksis xydelerliiny-
diiji bisehen ba tedeene deereen Rossiho xidoxi marksistnar hur-
dag ba xyymyzedeg baigaa hen. „Socializm ba politiceske
temesl“, „Manai raznoglasinuud“, „Istooriilji xaxa moni-
ceske yzele xygzelte tuxai asuudalda“ geze zergin, Plexaa-
nov iime xydelerliinyd Rossiho marksizmiin ilaltada yn-
dehiin seberleze ygoe hen.

Oerlingee xydelerliinyd soo Plexaanov marksizmiin gol
asuudalnuudilji onolon bisehen baigaa. 1895 ondo xeblen
gargadahan, „Istooriilji xaxa moniceska yzele xygzelte
tuxai asuudalda“ gehene tereenei knige tusagaar xuxala ux-
xanaral baihan jym. Ene knige deere „orod marksistnarai
byxli yje xyymyzen jym“ geze Lenin zaahan baina. (Le-
nin, t. XIV, xuudahan 347).

Naroonigudai tabidag johoor: Rossiho kapitalizm xy-
zeze johotoi gy, ali ygei gy? geze asuudal tabixa geese
tegeg jabadal baina geze Plexaanov, naroonigudai esergy
zoriuulhan, oerlingee xydelerliinyd soo barimtal ton do-
ruulhan baina. Xereg jyyb gexede, Rossi bolbol kapitalis
xyzeltiin zam deere orod baina, tiin tereeniiji ene zam-
haan zaisuulza sadaxa, tilme xysen ygel jym geze Plexaa-
nov faaktaar barimtal xelehen baina.

Revolycioneernyydei zorilgo dolbol Rossiho kapitalizmiin
xyzeltiiji haatuulan barixa gehene baigaa bise, tilgeedji te-
dener eneenei xaijansji geed xeze sadaxagyi hen. Revoli-
cioneernyydei zorilgo bolbol jyy baigaab gexede, kapitaliz-
miin xyzeltetei xamta urgaza garhan, tere xysen tyged re-
volyoonno xysende, —xydelerliisen angida tygezese, tereenei an-
gilin soznaniilji xygyylxe, tereeniiji organizovaalxa, oerlin-
gee xydelerliiseni paartiliji baiguulxa jabadaldan tereende
tuhaxa gehene baigaa.

Plexaanov bolbol naroonigudai myn baha xojordoxi gol
endyrelte yzeltiiji—revoliyoonno temeselde proletariaadai
tyryy rooliliji tedenei otricaaldag jabadaliiji butasoxihon bai-
na. Naroonigud bolbol Rossiho proletariaadai bil bololgiiji
„istoriceske gemte usaral“ gehensygeer xaradag ba „proleta-
riadstviin jaazva“ tuxal bisedeg baigaa. Plexaanov, marksizmiin
hurgaaliji ba Rossiho tereeniiji xyse xereglen bejelyylze
bolxo baihiiji arsan xamagaalaxa zuuraa, tariaasana xersji
toogooroo bulimtarangi ba proletariaadai ziseegyi ysoon too-
toi baijaaji haanb.—Imagtal proletariaadta, tereenei urgaltada
revolycioneernyyd oehedilngee glaavna etigel naidabariilji
daalgaxa johotoi geze barimtal ton doruulhan baina.

Jaaxadaa imagtal proletariaadta be?

Usaran, proletariaad bolbol, tereenei myne xersji ysoon
tootoi baigaaji haanb, azaxiin ylemze tyryy foormotoi.—tomo
yiledberitei xolbootoi baidag, tilme azalan angil myn bolxo
ba ilme deerehee xetede jixe yri xylleelgeze baina.

Usaran, angil bolxo, proletariaad bolbol zilhee zilde urgana,
politiceske talaar xygeene, tomo yiledberitei deere azalladag
baihan ysoovitoi deerehee organizovaalagada beleneer orodog
ba oerlingee proletariaa baidaltal deerehee ylemze revoli-
yoonno baina, jyyb gexede, tere xadaa revoliyodee oerlin-
gee genzehee ondo jamarji jymme geexegyi baina.

Tariaasan tusaa xereg ondo baina.

Tariaasan bolbol (jedinoilicne tariaasan tuxai xelsgdene.—
Red.) tereenei xersji olontotoi baigaaji haanb, azaxiin ylem-
ze geegdenxi foormotoi,—zize yiledberitei xolbootoi baidag,
tilme azalan angil myn bolxo ba ilme deerehee xetede jixe
yre xylleelgexegyi ba xylleelgeze sadaxagyi baina.

Angil bolxo tariaasan xadaa gansaxan urgaxagiyhee baitagai,
xarin byryazil (kulaaguud) ba ygeteiner (proletaarinar,
xaxad proletaarinar) bolon zilhee zilde zadaran unadag
baina. Tilgeedji tere xadaa oerlingee butaxai taruu de-
rehee organizovaalagada berxetelgeer orodog ba proleta-
riadta oroxodoo, oerlin zize - ymsete baidaltai baihan de-
rehee revoliyoonno xydeleende jixe duratai biseer orolsozo
jabadag baina.

Rossiho socializm bolbol proletariaadai diktatuuriiji damzan
jirexe bise, xarin tariaasana obsciniiji damzan jirexe jym geze
naroonigud bataladag baihan ba ene obscina xadaa socia-
lizmiin zarodee ba baaza bolno geze tedener toolodog bai-
gaa. Zygoer obscinane xadaa socializmiin baazaaji, zarodee-
sji baigaagyi ba baazaaji sadaxagyi baigaa, usar jyyb gexede,
ygeteiner, batraaguud ba bagasadaltai dunda sadaltanilji eks-
plyatirovelze baihan kulaaguud, „mirojeedyd“ obscinadan
gospoodstvoolzo baigaa hen. Formaalna bil baihan obscina
gazar ezelede ba sag sagta gazariil dyysse deere xubaarilaza
baihan jabadal xadaa xeregilji xedijsji xubilgadaggyi baigaa
hen. Xen xydelerliin maltai, inventaral, yrehetel baihan,
obsciniln tede cleengyyd gexe gy, ali zazitocna dundaadal-
tan ba kulaaguud xadaa gazaraa xereglen edleze baigaa. Mori-
gy tariaasad, ygeteiner ba jyxenli bagasadaltan bolbol gaza-
raa kulaaguudta ygeze ba tigeed xylehensed, batraaguud
bolzo oxoxo baatal baigaa hen. Tariaasana obscina bolbol
bodoto xereg deere xadaa kulaacka xyserxeliiji xalxalagada
zoxid foormo ba krygovei poruukiin principeer tariaasadhaa
nalooguudilji sugluulgada carilzmiin garca baigaa belxen
arga baihan jym. limehee le carizm bolbol tariaasana obscil-
niin oiron xydeggyi baigaa. Iime obsciniiji socializmiin zaroo-
degy, ali baaza geze tooloxo geese enleedte bolxo hen baina.

Plexaanov bolbol obscstvenne xyzeltede „geroinuudai“,
ton ilgahan ličnostnyydei, tedeneri idein tyryy satlin
roolb tusaa ba maassin, „tolpaagi“, aradai, anginuudal bira-
gyi roolb tusaa naroonigudai gurbadaxi gol endyrelte yze-
liiji myn baha butasoxihon baina. Plexaanov bolbol naroon-
nigudilji idealizmda gemneze, ynen usar xadaa idealizmiin
talada bise, xarin Maarks—Eengelsi materializmiin talada
baina geze barimtal ton doruulhan baina.

Plexaanov bolbol marksis materializmiin johiiji delbelehen
ba yndehelehen baina. Oobscstviin xyzelte bolbol esesi
hyide ton ilgahan ličnostnyydei hanahan xyselengyyd ba
ideinydeer bise, xarin oobscstviin togtozo baihin materiaa-
alna ysoovinuudai xyzeltete, oobscstviin togtozo baiha jaba-
dalda xuxala xeregtei, materiaalna blaagonuudilji yiledberilen
gargaxa arganuudai xubilaltanuudaar, materiaalna blaago-
nuudilji yiledberilen gargalgin talaar anginuudai xarisaanuud-
ai xubilaltanuudaar, materiaalna blaagonuudilji yiledberilen
gargaxa ba xubaarilxa jabadalda roolb ba huuri ezelexiin tyloo
anginuudai temesleer todorxolodog jym geze Plexaanov
marksis materializmiin johoor barimtal ton doruulhan baina.
Xynnydei obscstvenne - ekonomiceske baidaliiji ideinyd
todorxolodog bise, xarin xynnydei obscstvenne-ekonomi-
ceske baidal xadaa tedeneri ideinydiiji todorxolodog baina.
Ton ilgahan ličnostnyy xadaa, xerbee tedeneri ideinyd
ba hanahan xyselengyyd bolbol oobscstviin ekonomiceske
xyzeltede xyndeldeze, tyryy angilin xeregel erlitenyde
xyndeldeze jabaa haanb, jyxenli bise bolsozo bolxo ba—tiin
xarin—ton ilgahan xynnyd xadaa, xerbee tedeneri ideinyd
ba hanahan xyselengyyd bolbol oobscstviin ekonomiceske
xyzeltiin xeregel erlitiiji, tyryy angilin xeregel erlitiiji zy-
boer medyylen xaruulaa haanb, ynexoerol ton ilgahan
ličnostnyy bolzo sadaxa baina.

Maassa bolbol tolpa geese, gansaxan geroinuud xadaa is-
tooriilji xedeg ba tolpaaji arad bolgodog jym gehene, naroon-
nigudai batalagada marksistnar xariusaadaa: istooriilji ge-
roinuud xedeg bise, xarin istoori bolbol geroinuudilji xedeg
jym, tilme bolxolooro,—aradiiji geroinuud bil bolgodog bise,
xarin arad bolbol geroinuudilji bil bolgodog ba istooriilji urag-
san xytelen jabuuldag baina gedeg hen. Geroinuud, ton ilga-
rahan ličnostnyy bolbol tedener oobscstviin xyzeltiin
ysoovinuudilji xer zyboer oilgonob, halzarulxa teeseen te-
denilji xaijan geed xubilgaxilji xer oilgonob, zyben tere
xireer oobscstviin azabaldada sersjoozno roolb dyrgeze sa-
daxa baina. Geroinuud, ton ilgahan ličnostnyy bolbol
xerbee tedener oobscstviin xyzeltiin ysoovinuudilji zyboer
oilgozo sadaxagyi haa, istooriilji „xegsed“ geesebdi geze ohe-
diige jixede bodood, oobscstviin istoriceske xeregel erli-
tenyde esergy dugtasaldan oroxo boloo haa enleedte ba
xendesji xereggyi uragsagynydei baidalda orsozo bolxo baina.

Egeel tilme geroinuud—uragsagynydei razriaadta le na-
roonigud xabaadaza baihan jym.

Plexaanov literatyryne zoxioolnuud ba naroonigudai
tereenei temesl bolbol revoliyoonno intelligeentil dunda
naroonigudai vlijaaniiji nelieed tahalan unagaahan baigaa.
Gebesji, naroonigudilji ideine talaar butasoxilgo ysoel xolo
tygesxegdeedyi baigaa. Marksizmiin d-isan bolxo, narooni-
cstviiji halgan soxio ene zorilgo—Leninei xubida buuhan
baina.

„Naroono vooli“ geze partiiin butasoxiulhanal hyyleer
udangyi naroonigudai olonxins xadaa caarska pravitelstvoo
revoliyoonno temesl jabuulxahaa arasa, caar-ka pravil-
telstvotai eberexe ba zyberexilji nomnodog bolhon baina.
80-aad ba 90-ee onuuda naroonigud bolbol kulaacstviin
interesyidiiji barimtalagad bolhon jym.

„Azalai syloolelgiin“ gryppe xadaa orod sociaal-demokra-
duudai programmaalijn xojor projekt zoxioohon baigaa (tyryy-
silxins 1884 ondo ba xojordoxins 1887 ondo). Ene xadaa
Rossiho marksis sociaal-demokratiiceske paartiliji baiguulgi-
beledxede ton xuxala alxam baihan jym.

Tiigebesji „Azalai syloolelgiin“ gryppe myn sersjoozno
alduunuud baihan jym. Tereenei, programmaalijn, tyryyslin pro-
jekt soo narooniceske yzelnnydei ysoe ylegdelnyy baihan
ba indivyualna terooro taaktika oruulagdahan baigaa.
Saasaa, Plexaanov xadaa revoliyoonno jabasa soo proletariaad
bolbol oerlingee xoinohoo tariaasaniiji aban jabaza sadaxa ba
abza jabaxagyi johotoi, tariaasanta gansaxan le s juuz xelgeer
proletariaad bolbol carilzmiin ilaza sadaxa baihiijn bodom,
zolon xaraaladaggyi baigaa. Saasaa, Plexaanov bolbol liberaa-
lna byryazil xadaa revoliyodee, jyre byxe bisesji demzel-
ge haanb, demzelge yzyylze sadaxa xysen geese geze xaradag
baihan ba tigeed tariaasaniiji oerlingee zarim xedil xylde-
merliinyd soo toonhoo oroidon xajaad, ziseelxede, ilgeze xe-
lehen baina.

„Manada oppozicioonno gy, ali revoliyoonno kombinaa-
canuudal tyseze bolomoor, byryazil ba proletariaadhaa
gadana ondo obscstvenne xysenyidiiji bidener xara-
nagylidi“ (Plexaanov, t. III, xuudahan 119).

Plexaanov ede endyrelte yzelnnyd bolbol tereenei xoi-
sonxi menesvistske yzelnnydein zarodee baihan jym.

„Azalai syloolelgiin“ gryppeji, tere yilin marksis kryzo-
guudsi xadaa xydelerliiseni xydeleentel prakticeska ysoe
barisaagyi baigaa hen. Ene xadaa ysoe Rossiho marksizmiin
teooriin, marksizmiin idein, sociaal-demokratiin programma
polozeeninydei bil bololgiin ba byxelgin yje baihan jym.
Social-demokratiil bolbol 1884—1894 onuudai arbanil soo,
maassova xydelerliiseni xydeleentel barisaagyi gy, ali ton ba-
ga barisaatal, ysoe tus tusagaar jixe bisenyid gryppenyyd ba
kryzooguud mete togtozo baigaa hen. Ysoe tyreedyi, zygoer
exiinge gedehen soo tomo bolzo baihan narai xygendel ada-
li, sociaal-demokratiil bolbol Leninei bisehen johoor „ytroo-
bno xyzeltiin process“ yzeze baigaa.

„Azalai syloolelgiin“ gryppe bolbol „social-demokratiilji
miil teoriiiceske yndehehen ba xydelerliiseni xydeleoniiji
ugtuulan tyryyslin alxam xehen jym“—geze Lenin zaagaa hen.

Marksizmiin Rossiho xydelerliiseni xydeleentel negedexex
ba myn terehlen „Azalai syloolelgiin“ gryppiin alduunuudiiji
zahaxa zorilgiiji Lenin sildehen baina.

(Yrgelzelelen ygloderei noomerto).

Ybelzelgede beledxelde formaalbnaar xandana

Muxar-Şiberi aimagai, Sa-gaan-Şuluutain somonol, Staali-nai neremzete kolxooz bolbol gyrenei urdaxi ujalganuudilji Oktiaabrskaa revoliyyiin 21-dexi zilei oi xyrter dyrgexe geze togtolnuudilji saarhan deere gargabaşji haa, eneenee xereg deerens bejelylnegeyi.

Tus kolxooz bolbol malnuudai ybelzelgede beledxeleer geegdeltei. Uşarans, malai tezelei vaalova sbooroi plaaniiji yşee dyrgegeyi baina. Nojaab-riin 10-nai yder, ybehenei 500 garan buxalnuud yşee xuriaagdaagy, sahandaruulxin ajuulda xyrşeed xebtene. Myn, 21 mian-gan buxal ybehilji xuriaaza abxa plaantai aad, tezeeneigee miil 15, şaxuu mlangan buxal ybehe xuriazaa abhan baina.

Gadana, tus kolxoozoi kol-

xoozniguud ymsiingee malnuudta beledxehen, ybehegyi baina.

Tiigebeş, kolxoozoi pravleeni bolbol malnuudaa tezeleer xysed xangaxiin tula, xemeenydiiji abnagyi. Zygeer, ybelzelgede beledxeliiji hainaar jabuulxa, tezelei zapaasiiji beledxexe ysloovinuud xysed ba-gaa. Uşarans, pooli ba tooguud deegyyrens tarianaai soloomo somogdoogyi, yrigdeze baina.

Eneen deerehee, tus kolxoozoi xytelberilegşed xadaa malnuudaa tezeleer ba bairanuudaa xysed xangaxiin tula, by-xii xemeenydiiji abxa johotoi. Aimagai gazartariaalangai tahag bolbol tezelei baaza beledxeliiji tahaldulhan, zemeti niuurnuudta xemzee abxa johotoi.

X. EDEMEI.

Zootexnişeske zaabarinuudilji bejelylnegeyi

Xoriin aimagai, Deede-Xezen-giin somonol, „Manai azal“ kolxooz bolbol zootexnişeske ba veterinaar zaabarinuudilji mal-azal deere bejelylnegeyi.

Polivoi brgadii Xytaanai ba aduşan nyx. Sedenei gegşed malnuudai tylnyydiiji xyylengyi, xysed xaraza abxa ba malnuudilji tyrylxke jabadaldai xaişa xeregeer xandadag baina. Eneenei rezyltaadta, tus

kolxoozoi xojorygyd unaga xajaa. Edener bolbol gydel unagalagada hain ysloovi baiguulaagyi ba unagalxa gygyde xynde xytelmeride jabuulxa bahan baina. Ene uşar-haa, kolxoozoi pravleeni bolbol gydydiiji unaga xajuulhanda, zemeti niuurnuudilji olozo, xyde azaxiin arteiliin ustaavai johoor xehexee johotoi.

XVDÖÖGEI NENEN.

Gektaar byrihөө 16—16,5 ceentner tariiaa xuriaagaa

Xoriin aimagai, Çisaaniin MTS-da xabaatari kolxoozuudai zarimans ene zilde myn neleed ynder urgasa xuriaahan baina.

Tus MTS-da xabaatari Deede-Xudanaai somonol, „Udaarnig“ kolxooz (tyrylgeşens nyx. Radioonov) xadaa myneş zilde eldeb kyltyrnyydydiiji 1002 gektaar tariihan baina.

Tus kolxooz bolbol tariiaa azal deee agrotexnişeske zaabarinuudilji zybeer xereglehen baina. Eneenei rezyltaad jyy xaruulnab gexede, gektaar byxenheş jaarica 14 ceent, şinice 17 ceent, ovioos 15 ceent. abxa baina. Eneen xadaa oroohoto tariiaanhaa dunda zişeegeer, gektaar byxenheş 16-16 ceentner abxa baina.

Myn, ene kolxooz bolbol yngeregşee zilde azalta yderby-

xenei 7 kilograamm xubaahan baina. Tiigeed, myneş zilde azalta yder byxenheş 10 kilograammhaa dooşo bişilji xubaaxa baina.

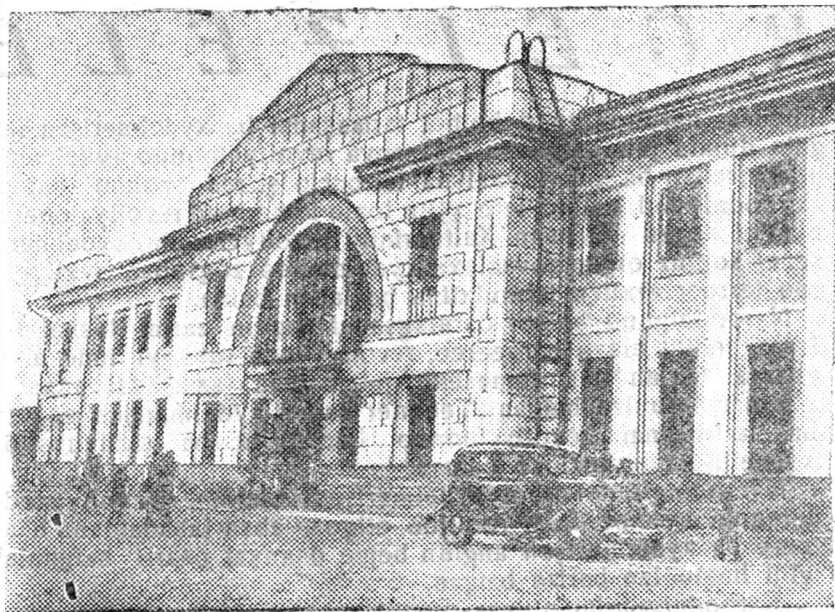
Tus MTS-da xabaatari, Dunda-Xudanaai somonol, Kirovi neremzete kolxooz (tyrylgeşens C. Badmaajev) bolbol myneş zilei tariiaanai urgasaahaa gektaar byxenheş jaarica 17 ceent, şinice 17 ceentner ba ovioos 15 ceentner abxa baina. Tiin, ene kolxooz xadaa oroohoto tariiaanhaa, dunda zişeegeer, gektaar byxenheş 16,5 ceentner abxa. Ene kolxooz bolbol yngeregşee zilde azalta yder byxenheş 4 kilograamm tariiaa xubaahan baigaa haa, myneş zilde azalta yder byxende 6-7 kilograammhaa dooşo bişilji xubaaxa baina.

C. CEDEENOV.

Kolxoozniguudai erximyydiiji şagnalga

Zediin aimagai, „Galai oşon“ kolxooz bolbol Oktiaabrskaa revoliyyiin hain yderoer daşaramduulan, kolxoozoi goer erxim udaarnig, staxaanovcuud xamta 26 xyniiji 6 xyer, 22 xoni, jamaa

ba 1000 tyxerig mynge g.m. şagnahan baina. Şagnagdagşad bolbol olhon amzaltajaa ulam saaşans bexizyylyze, byri jixe pokazaatelnnydiiji xaruulxabdi—geze ujalganuudilji abba.

ZURAG DEERE: 1938 ondo barigdahan, ULAAN-YDIIN şine vogzaal.

BMASSR-ei Sovnarkoomdo

Buriaad-Mongol ASSR-ei Sovnarkoom bolbol olonxi aimaguu dai gyisedxexe komiteedyd, gazartariaalangai oorganuudai ba kolxoozuudai tyrylgeşen xadaa parnikoova—tepliçne azaxilji delgeryyilegiin xytelmerin yde bolşogyygeer xandadaij nş temdeglebe. Ene neins rezyltaadta, Buriaad-Mongol ASSR dotor parnikoova azaxilji baiguulalgiin plaan bolbol 1938 onoi xabar oroidoo 61,8% dyrgegdehen baigaa. Xarin, B. Razanai, Bauntin, Bi yyrei, Zediin, Jaruunin, Zakaaminai, Xiagtiin, Muxar-Şiberi, Selengiin ba Tyxnenei amaguud xadaa 1937 onoi parnikuudai barilgiin plaaniiji 1938 onoi xabar tahaldulhan baina.

Buriaad-Mongol ASSR-ei azaladiiji ert in ooveşoor ba oovşono kyltyrnyydeydei rassaa-daar xangaxiin tula, 1939 onoi xabar 24330 x-heg şna raamanuud iji xuşan bairantajaa (xamta 43490 xehag raamanuud bolgozo) barilgiin plaaniiji ba-

talahan baina. Myn tereşelen, 1939 onoi sezoono 1000-1000 kyybmeetrei 10 xehag tepliçnydiiji baiguulxa plaaniiji batala-ba.

Parntiguudai ba tepliçnydiyi barilgin plaaniiji 1938 onoi nojaabrilin 25 xyrter kolxoozuudai medelde xyrgexilji, aimaguudai gyisedxexe komiteedydi tyrylgeşenerte ba gazartariaalangai oorganuudai erxilgeşenerte duradxahan baina.

1939 onoi janvaariin 1 xyrter parntiguudai ba tepliçnydiyi barilginuudai plaaniiji dyrgexexe. Parntiguudai barilgiin tula duulhanda zemeti niuurnuudagada xanaaduulxa geze, Nar-komzeemde ba aimaguudai gyisedxexe komiteedydi tyrylgeşenerte duradxahan baina.

BMASSR-ei Narkomz em bol-

bol parntiguudai ba tepliçnydiyi barilgiin talaar instryykce-nyyde ba proeektenyydeer, tex-nişeske xytelberleer xangaxa johotoi.

Xariusalagayi xytelberilegşed

Zakaaminai aimagai raipot-reebsojuuzai xytelberilegşed: tyrylgeşens nyx. Jyşin ba tor-guovo otdeel ins erileşee nyx. Danzanov gegşed oohediingee xytelmeride xariusalagayigeer xandadag. Uşar jyyb gexede, Ulan-Ydede, Burkopsojuuzai baazada baigaa oohediingee abxa j hotoi ed tovaariji sag bolzortons abxa şadangyigeer, xodo le orxilog baina.

Gadana, nojaabrilin 7-noi hain yder sooguur xudaldaxa geze, kolbasaa abhan aad, xyn-ei nezeed kilograammaar noor-molzo xudaldaxilji, prodma-gai prodoveecte duradxaza, sylte-soveed xudaldaanaai zakooniiji bydyyligeer ebd hen baixa jym. Myn zarim yjede ed tovaarij vne sengilji nemeze xudaldadag.

Ene jabadal xadaa, ogto taaraxagyi, sylte soveed xudaldaxilji yr enoer delgeryyi-xe, xytelmerilins haizaruulxa ba kyltyrnyne b. l. goxo tuxai gargahan, paarti ba pravitelst-vmn togtolnuudilji boloto x-reg deerens bejelylnegeyi tuxai Zakaaminai raipotreebsojuuzai-ld, ilangaxa jabadilixi xytelmerilegşeden bolsheviig oroldolgo garşaggyi geze seg-nexer baina.

Tiimeed, BK(b) P-in Zakaaminai aikoom ba aimagai gyisedkoom bolbol raipotreebsojuuzai xytelmeri tuxai an-xarala tabiz, dutuu dunda zyllyndiins usadxuulxa tuxai xemzee abaa haans şuxala baina.

Telefoon.

Xyn zonoï byxesojuzna bişelgede beledxel Kabaanskiin aimagta

SSR Sojuuzal Sovnarkoomoi togtoomzoor, xyn zonoï Byxesojuzna bişelge bolbol 1939 onoi janvaariin 17-do ynger-gegdexee xaraalagdahan baina. Sovnarkoomoi ene şuxala togtoomzo bolbol xyn zonoï bişelgede bojevoigoor beled-xeliiji aimagai partiina, kom-somoolsko, soveedei, profso-juuzna, niitiin organizaacanu-dilji ujalgalna.

Kabaanskiin aimag dotor xyn zonoï Byxesojuzna beşelgede beledxel jamaraar jabuulagdaa baina, gexede, bişelgiin beledxeli plaan tabiza dyrgegdenxel. Bişelgiin kaadranuud gexede, 288 xyniiji olhon baixahaa gadana, 52 xyniiji rezerve-de olhon baina. Ede oldogşodoi dundahai, 177 xyniins Verxoov-no Soveedydei hungaltanuudai yjede aktivnaar xytelmerilehen nyxedyd bolxo jym. Bişelgiin xytelmerilegşedei sos-taaviins xadaa, kommunist-nuud—12 xyn, komsomool-cuud—57, hurgagşanar—49, şetovood ba buxgaaliernuud—8 xyn ba soveedei xytelmerilegşed—7 xyn g. m. baina.

Tiigeed, byxi Kabaanskiin aimag bolbol 4 bişelgiin tahag-ta, 24 instryyktorske uçaasto-guud bolon tahalagdaa, 13 toololgiin uçaastoguudta xu-baagdahan baina. Tiime tula, Kabaanskiin aimag dotor xyn zonoï Byxesojuzna bişelge-de beledxeli zarim negen xytelmeri xegdee geze tooloxo-do bolno. Ene bolbol aimagai aradai azaxiin inspeekcin xytelmerilegşedei, eneent tuxai

halnaar xytelmerilehenen zylstaad bolno.

Gebeş, aimagai Forman-nuudai xytelberilegşed xyn zonoï bişelgede beledxel talaar, nojaabrilin 11-nel xyrter şerşoozno xytelmeri jabuulaggyi baina geze deglexe xeregtei. Halxa magai gyisedkoomoi deş bolhon, kolxoozuudai tyrgenere soveşaanai deere zonoï bişelge tuxai as-tabigdahan baina.

Zygeer niitiin dunda jabuulagdaa maassova oilguu xytelmeriin plaan tabigdaa. Tiime tula, aimag-tor maassova xytelmeri jabuulagdaa xaxalaadyi.

Xyn zonoï Byxesojuzna şilgiin yngergegdexe yşoşen xonog yloş, xytelmerişed, kolxooz ba intelligientny dunda maassova-oilguu xytelmeriiji yrgenore şuxala baina. Xyn zonoï bişelgede beledxel kolxoozuudai brigadai komsomoolsko exin organuudai, proforganizaacai suglanuud deegyyrta nuud iji xelxexe şuxala.

Xyn zonoï bişelgede beledxelişee ba enişeeteer yngergexe jabuulagdaa daisanaai haad uşaruulxii hedehe as-ta xatuu x. riuu ygexiin şuxala xeregiiji jabuul bişelgiin kaadranuudilji dixin niagtaar şalgaxa-tei.

G. Sibiriag

Bişelgede beledxel hula

Yngergegdexee baigaa xyn zonoï Byxesojuzna bişelgede beledxel bolbol ton xariusalagat xytelmeri myn. Gadana, bişelgiin yngergexe boloto oiro boloo. Gebeş, Jaruunin aimagai Yldegiin somonol soveed (tyrylgeşens B. Damoi-nov) bolbol ene xytelmeriiji somon dotoroo hulaar jabuul-na.

Jyyb gexede, azalai knlige, orohon, garahin, yxehen, tyichen xynydiiji oruu xaja-

bişelgiin mungaar jabuulagdaa gadana, eneenei şadaa medeese deggyi. Myn, kaadranuud beledxexe ba maasiv oilguulamziin xytelmeri x. g. m. xytelmeriinyd lağdanagyi.

Xyn zonoï byxesojuzna şelge tuxai materialnuud somon bişoş, eneenei huudag baina.

D. C. Badmacerev

Malazalai kaadranuud

Zediin aimagai Kolxoozno hurguuli bolbol (direktorn nyx. Sookolov) 1938 onoi niuurt hy tovaarna feermiin erxilgeşed 25 xynydiiji, polivoi brigadiin brigadiirnuud—24, kolxoozuudai şetovooduud—16 xynydiiji hurgaza gargahan baina. Tereşelen, xyde azaxiin vreditelnyydeyde temesegşedilji—22 xynydiiji beledxehen baina.

Odoohajşagaar, 16 vefleebşernyyd, feermenydei 14 erxilgeşed ba polivoi brigadanuud-

dai 12 brigadii nuudilji guuli beledxexe gargaxa.

Eneenei gadana, malazalai kaadranuud (malşan) 167 xynydi meriheş taharaltagygeer harin kyrsyiji dyrgexee baina. Myn, ene hurgadaa 1939 onoi exier, feermiin 21 erxilgeşed hyni tovaarna feermiin xilgeşedilji, polivoodge gaadanuudai 24 brigadii beledxexe gargaxa baina.

C. Zimb

Soveed xudaldaanaai xytelmeriiji byxii xemzegeer haizaruulxa

Kolxoozniguudai, xytelmerişedei ba soveed intelligenciin azabaidalans ulam ulam xylyyn sengelig bolno. Baidalagaa haizaxa byrins manai azalşad xadaa ulam kyltyrnyner azahuulxiiji, erxim hainşantari ed tovaar ba yrgenxe regleleji zyl-nyydydiiji elbeg jixeer abxii xysene. Azalşadai yrgen xereglede eriltin urgaxa byri, xudal-daa erxildeg organizaacanuud, ilangajaa raipotreebsojuuznuudai, magaziingudai ba selppoonuudai xytelmerişed bolbol xytelmeriše bolsheviig johoor em xixdexe ba ed tovaari assor-timeentiiji zybeer baiguulxa, tovaar boroodoi plaaniiji gyisedxehins tyloş temesexe ujal-gatai.

Gexiin xamta, tovaaroboroodoi plaaniiji ylyy gartar dyrgedeg, xytelmeriše hainaar tabihan, ed tovaari assor-timeentiiji zybeer baiguulxa şadahan: Muxar-Şiberi raipotreebsojuuz, B. Razanai aimagai Tellaantiko-Yriinskiin selppoo-goi xytelmerişed g. m. tyryy jabagşadai toonş manai respuyb like sool olon bi boloo. Geşej. zarim gazarta dutuu zyllynyd b. i. x. Zişeelxede, Zediin, Zakaaminai ba Xoriin aimaguudai ceent deerexi raimaguudai xytelmerişed bolbol xudaldaanaigaa xytelmeriiji hainaar, kyl-

tyrnyne johoor jabuulxa tuxai, ed tovaari assorimeentiiji zybeer baiguulxa, tovaar oboroodoi plaaniiji dyrgexexe tuxai bolsheviig oroldolgo gar-gaagyi, ba yrgen xereglelei şuxala zyl ydydiiji taharaltagy baidalagdaa. Gadana, ede magaziingudai şai, byd, ças gexezergin myneş yjiin deficitne tovaarnuudai jirexeden, tus magaziingudai xytelmerişeden oohediingee tanil xynydyte, arin ydyder gy, ali oocroş ygeigeer (yngereze jirexede tanilnuudalga gerten abaşa-za yxehen faakt Zediin raimaagta bi) yezexidde ba myn oohedeş hain hain tovaarnuudai başadag gurimtai.

SSSR-ei Sovnarkoom bolbol xudaldaanaai kaarto-kata sist-emilji boluulxa, sylte-te xudaldaa delgeryyi xytelmeriştoryişeske togtol, ajaar 1946 onoo gargahilins xendeşji eli. Tiime baibaşji, Xoriin, Zediin, ba Zakaaminai aimagai ceent deerexi raimaguudai xytelmerişed bolbol parti ba pravitelstvin gargahan ene zakooniiji ebdeged. Jyyb gexede, magaziindaa ed tovaari jirexeden, teeneiiji zondo „xubi-

xyrtөөх“ gehen motilvtolgoor, xaxad şai, 3-5 meetr byd g.m. noormolozo, xudildadag baina.

Prilaavkada, xudaldaanaai baazada xytelmeriledeg ynen sexe xytelmerileşge byxen, alba-xaagş byxen, „manai revoliy-cionno, bolsheviig xeregiiji jabuulagşaa geşee geze oolgoxo johotoi. Tedenerel, oohediingee praktişeske xytelmeriše bejelylnege—arad noi xeregselnyy tuxai an-xaral bolbol bulad xailuulxa, nyryhe maltaxa gy, ali p-rovooz zoolo-doxoh o b. i. geşee, şuxala ba xyndetei xereg myn. Xyn xad-daa egeel sentei kapital bolhon, manai socialist oobşest-vodo, azalşadai xeregsel tuxai, xeregselilins xangaxa tuxai an-xaral xaxa a ylyy xyn-detei jyy baixab—geze BK(b) Paartiin Centralna Oorgan „Praavda“ bişehen baina.

Ene zaabari bolbol xudaldaanaai xytelmerişedei oohediingee bolsheviig herem-zi xursadxaxa, xudaldaanaai xytelmeri deerexi dutuu dund-anuudilji erid usadxaxiin tyloş temeseliiji minuu-tiinsji xuxasaada martaxagyi, oohediingee politişeske şuxala ba poçootno yyrilji ulam xariusalga jixetei bolgoxiiji erize baina.

Gexiin xamta, zarim raipotreebsojuuz, ilangaj a zarim selppoonuudai xytelmerişed oohediingee xariusalgiiji medeteg-gyi geşee. Xed xen faaktnuudilji temdeglexede, Zagar in aimagai raipotreebsojuuzai xytelmerişed, myn xytelmerile-xii xytelmerileşeden tovaar oboroodoi plaaniiji gyisedxexe, ed tovaari assorimeentiiji zy-beer baiguulxa, aradzonilji yrgen xereglelei zyllynydeer dyrgen xangaxa jabadilji xereg-seedeg yi, xytelmeriše samotioog meetodeer jabuuladag baina. Ene aimagai xudaldaa erxildeg byxii xytelmerişedei bolsheviig heremze moxoodxohol ne rezyltaadta, vreditelnyyde ba zyllynyd xudaldaanaai xytelmeride şurgin orood, neleied jixe zerişen, ilangaj a myngiljins xulgalan yberşelhen ba rastraalahan baina.

Ene metiin taaraxagyi, buzagai jabadal Zediin aimagai Derestein ba Burgaltain selppoonuudta, myn Xoriin aimagai Xezengiin, Çisaaniin selppoonuudta bi. Jyyb gexede, prilaavki nş xytelmerişed bolool şalgagdamal bişe baithan uşarhaans, sag yrgelze rastraad garza baidag, myn tereşelen tovaar oboroodoi plaaniiji gyisedxexe, ed tovaari-gaa assorimeentiiji zybeer baiguulxa tuxai bişilxanşji oroldolgo gargadaggyi. Laavkanuudain baithan gerte xyni oroşoggyi xyiten,

xudaldaanaa gargagdaa baidag ed tovaarins, edee xoololins zyl-nyyde şoroi toohondo daragdaşanai, kyltyrnyne bişe ba yzemezyi baidaltai baidag. Gadana, ede selppoonuudai azalşan aradai şuxala bolgon xeregledeg yrgen xereglelei zyllynyd sag byxende tahaldadag baina.

Timeer xozomdozo jabahan selppoonuudai xytelmeriiji raipotreebsojuuz ba ilangajaa selpposoveedyd, xudaldaa em-xixdexe seekciin xytelmerileşed bolbol zahaxa, haizaruulxa tuxai oroldoxo ba byxii an-xaralagaa ceentri baigaxa johotoi aad, ene jabadalanş bize dutadag. Somselsoveedydei prizidiym ba pleenym deeggyr selppooi tyrylgeşedei ba prodoveecydeins otçooduudilji sonosoza baixa johotoi aad, time jabadal geşee oroldoo martagdaşanai, negen ygeer xelebel, selppooi xytelmerişed bolbol maassahaa

taharşanai baidag. selppooi revizionni missanuud

kvaartal byxende rev xytelmeri xeze baixa ba eneent tuxai tusag baritai baidag bolboş gazarta tyxerion zilde dixin revize xegdede uşariiji usadxaxa. Tiimeed, partiina ba organizaacanuud bolbol oboroodoi plaaniiji xiins, ed tovaari assorimeentiiji zybeer baiguulxin aradzonoi yrgen xaharaltagy xangaxa tulada, xudaldaa erxildeg zaacanuudai xytelmeri xaida bolsheviig an-xaral biza, tedenei yder byrdelmeride xaluun tyrylyze ba xytelmeri xaxa ujalgatai.

Iigeze, soveed xytelmeriiji bolsheviig zahaxa, byxii xemze haizaruulja!

B.

Xariusalgata redaaktor R. BIMBAJJEV.

KINOO-TEATRNUUDTA:

Kinoo „Erdem“
JIXE GOORODOI
GALNUUD

Kinoo „Progre“
Tutlahan zol
pooveşte